

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำรงชีวิตของกลุ่มคนในสังคม โดยทั่วไปจะพบว่ามีปัญหาต่างๆ มากมาย ทั้งปัญหาส่วนตัว ปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาสังคม ปัญหาเหล่านี้บางครั้งเกิดจากคนหรือผู้คนในระดับของปัญหาจะมีความรุนแรงมากน้อยขึ้นอยู่กับสถานการณ์และปัจจัยต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อระดับของปัญหา ซึ่งเป็นปัญหา ที่มีความรุนแรงและสลับซับซ้อน ผลกระทบที่เกิดจากปัญหาดังกล่าวทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ทั้งทางร่างกายและทางใจ ไม่มีความสุขในการดำรงชีวิตเท่าที่ควร จากสภาพปัญหาดังกล่าว การดำเนินกิจกรรมเพื่อทำให้ประชาชนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจน่าจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยลดหรือแก้ปัญหาได้ กิจกรรมที่จะดำเนินการจะต้องอยู่บนพื้นฐานที่ว่าประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเห็นประโยชน์ อย่างเห็นรูปธรรม พร้อมทั้งมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้ดีขึ้นทั้งทางด้านร่างกายและทางจิตใจด้วย

ปัจจุบันนานาประเทศต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งเป็นระบบที่เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สะอาด ปลอดภัยคือสุขภาพของประชากร ทำให้ไทยประสบกับปัญหาการถูกกัดกร่อนทางการค้า ในขณะที่ไทยมีปัญหาภายในประเทศ เช่น ปัญหาจากแรงงานว่างงาน ภาคอุตสาหกรรม ธุรกิจบริการ สินค้าขาดแคลนและประสงค์ที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรเพิ่มขึ้น ดังนั้นการวางแผนที่ยั่งยืนที่เป็นระบบเป็นพื้นฐานเดิมของสังคมไทย ทำให้เกิดผลการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน เกษตรธรรมชาติ จะสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และถ่ายทอด วิธีการดังกล่าวอย่างแพร่หลาย จนเกิด โอกาสในด้านความมีศักยภาพในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งการให้การสนับสนุนสถาบันเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร พัฒนาระบบการบริหารจัดการองค์กรเกษตร ตนเอง เพื่อความอยู่รอดในภาวะที่ประเทศ และภาครัฐไม่สามารถเกื้อหนุนและช่วยเหลือแบบขนานอดีตได้ต่อไป โดยการระดมเงินออม ระดมทุนเม็ดเงิน ระดมความสามารถ ระดมภูมิปัญญา เพื่อให้มีการดำเนินงานธุรกิจอยู่รอด เพื่อช่วยเหลือตนเองจนทำให้เกิดโอกาสแก่สถาบันเกษตรกรและองค์กรที่มีความเข้มแข็ง และยืนอยู่ได้บนพื้นฐานของตนเองอย่างมั่นคง

การพัฒนาสังคมไทยในช่วง 3 ทศวรรษหลังได้บทเรียนหลายประการ ความคิดและแนวทางการทำงานที่ผ่านมากลางผลิตถูกใช้ประสบการณ์ด้านที่ล้มเหลวตรวจสอบการพัฒนาในด้านที่ประสบความสำเร็จ นโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529) (วิวัฒน์ชัย อัครถาวร. 2544 : 17-18) ระบุชัดเจนถึงกลยุทธ์สร้างการมีส่วนร่วมและส่งเสริมการพึ่งตนเองของชุมชน การเรียนรู้มีความหมายยิ่งต่อยุทธศาสตร์การพัฒนา คือ ทบทวนให้เห็นและยอมรับว่าหมู่บ้าน , องค์กรเกษตรกร มีความเป็นสถาบันทางสังคม หรือความเป็นชุมชนในตนเอง ความคิดและทัศนคติใหม่ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน คือการดำรงอยู่ของ “ระบบการจัดตั้งทางสมาคม” คือ

1. ให้ความสำคัญต่อความยั่งยืนของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์สูงสุดของการผลิตต่อหน่วย
2. ให้ความสำคัญต่อประโยชน์ร่วมกันของชุมชน
3. ให้ความสำคัญแก่การเสียสละเลือก สถาบันครอบครัว เครือญาติ และชุมชนขนาดเล็ก ชาวบ้านไทย ยึดถือเอาความสัมพันธ์ทางสายเลือด คือความเป็นพี่เป็นน้อง การมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลและการประสานผลประโยชน์ซึ่งกันและกันเพื่อความอยู่รอดร่วมกันว่าเป็นสิ่งที่มีความหมายมีค่าที่ควรเสียสละ (วิบูลย์ เข็มเฉลิม. 2540 : 21-22) ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปในทฤษฎีแนวคิดประวัติศาสตร์ วะณี เสรฐภักดิ์ ระบุว่า กระแสใหญ่ในโลกจะมีแต่กระแสโลกาภิวัตน์ที่หาไม่แต่จะมีกระแสชุมชนภิวัตน์หรือความตื่นชุมชนเกิดขึ้นในขณะเดียวกันด้วย ความเข้มแข็งของชุมชนจะแก้ปัญหาทุกชนิด พัฒนา เทรนด์อย่างพร้อมกันอย่างบูรณาการ และชุมชน หมายถึงการรวมตัวของกลุ่มชน มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำมีการจัดการเมื่อเกิดการรวมกลุ่ม สมาชิกจะมีความสุขเป็นสันพันธ์และมีความสร้างสรรค์สูง มีศักยภาพที่จะทำอะไร ๆ ให้สำเร็จได้ทุกอย่าง และเป็นศักยภาพที่ไม่มีข้อจำกัด บนสภาพความร่อยหรอและความเสื่อมโทรมของทรัพยากร การพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจากระบบการแลกเปลี่ยนผลผลิต และประสบการณ์ที่เสียเปรียบของการเข้าร่วมกิจการ ในระบบการค้า การสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทุกด้าน เพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปในทางเดียวกัน เป็นระบอบองค์กรที่เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ในกรวางแผนและการดำเนินการ (วิบูลย์ เข็มเฉลิม. 2540 : 25-27)

จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2540 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนเพิ่มมากขึ้น เกิดความขัดสนด้านรายได้ในการยังชีพประกอากับภาวะเศรษฐกิจไทยที่คาดว่าจะยังมีแนวโน้มที่จะลดลงต่อไปอีกระยะหนึ่ง จึงต้องปรับฐานเศรษฐกิจของประเทศให้เข้มแข็งและสามารถขยายตัวต่อเนื่องอย่างมีคุณภาพ และการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะต่อไปจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกอย่างรู้เท่าทันและพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศที่ไร้พรมแดน

ความสามารถในประเศมากขึ้น โดยให้น้ำหนักในการปรับฐานะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ระดับรากหญ้า ถึงระดับมหภาค และเตรียมการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจไปสู่การขยายตัวอย่างมีคุณภาพในระยะต่อไป (ทวิศักดิ์ นพเกษตร. 2540 : 40-42)

การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเป็นอาชีพหนึ่ง ที่สามารถพัฒนาได้ตั้งแต่ระดับรากหญ้า ประเทศทยเป็นแหล่งผลิตไหมและผลิตภัณฑ์ไหมที่มีคุณภาพมีชื่อเสียงของโลกในแต่ละปีสามารถส่งออกมูลค่ากว่าพันล้านบาท และมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะประเทศคู่แข่งที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศจีน ได้ลดการส่งออกเส้นไหมและมุงผลิตเส้นสำเร็จรูปทดแทน ประเทศญี่ปุ่นมีไหมใยผลิตไหมและเส้นไหมเพราะต้นทุนการผลิตสูง ผู้บริโภคในตลาดส่งออกสำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น นิยมผ้าไหมที่เบาจำนวนมากจึงจำเป็นต้องนำเข้าเพิ่มขึ้น จึงส่งผลให้การผลิตผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมของไทย ได้มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.09 จากปี 2541 และร้อยละ 29.72 จากปี 2542 สัดส่วนการส่งออกในปี 2543 ผ้าไหมร้อยละ 42.67 รongงมา คือค้าไหมจากเศษไหมและผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 28.56 เส้นผ้าสำเร็จรูป ร้อยละ 13.41 (นิธิมา หิริโกลากิจ. 2544 : 1) ปัจจุบันประเทศไทยมีเกษตรกรประกอบอาชีพด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ประมาณ 193,500 ครัวเรือน มีพื้นที่การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ประมาณ 217,900 ไร่ ส่วนใหญ่ประมาณ ร้อยละ 80 เป็นเกษตรกรที่อยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนที่เหลือกระจายอยู่ในภาคอื่นๆ เช่น ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาคใต้ ลักษณะรูปแบบการเลี้ยงไหม เป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ และการเลี้ยงไหมเป็นอาชีพหลัก อาชีพการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมได้มีการพัฒนา รูปแบบของการผลิตในลักษณะที่แตกต่างกับอดีตไป ตามศักยภาพของเกษตรกรและพื้นที่ดำเนินการ อย่างไรก็ตามการผลัดรังไหมและเส้นไหมภายในประเทศก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศ ยังคงอาศัยเส้นไหมจากต่างประเทศจำนวนหนึ่ง มาเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมทอผ้าไหมไทย (กรมส่งเสริมการผลัด 2544 : 2)

การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมจึงเป็นอาชีพหนึ่งที่เป็นทางเลือกให้แก่เกษตรกร ได้เป็นอย่างดี เพราะก่อให้เกิดรายได้ค่อนข้างต่อเนื่องตลอดทั้งปี และเป็นสินค้าที่มีระบบการตลาดที่มั่นคงชัดเจนซื้อขายกันตามคุณภาพของการผลัดรังไหม เกษตรกรจะมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตไป ประจำทุกเดือน เพราะรอบของการผลัดไหม จะใช้เวลาประมาณ 30 – 35 วัน อย่างไรก็ตามการที่จะเลี้ยงไหมให้ประสบความสำเร็จจะต้องมีปัจจัยต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องหลายๆ ส่วนด้วยกัน เช่น เทคโนโลยีการผลิตเส้นไหมโดยมุ่งเน้นเพิ่มประสิทธิภาพผลัดต้นท่อนเพื่อเพิ่มรายได้ การประสานความร่วมมือระหว่างเกษตรกรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน อย่างเป็นระบบ การพัฒนากลุ่มเกษตรกรเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการผลิตไหมในเชิงธุรกิจชุมชน รวมทั้งการบริหารและการจัดการ การใช้ปัจจัยการผลิตขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมและถูกต้อง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

กลุ่มปฐกษณ์คนเลี้ยวใหม่เป็นกลุ่มส่งเสริมการเกษตร อยู่ในภารกิจดูแลรักษาพืชของกรมส่งเสริมการเกษตร ในกรณีต้นเนินงานของกลุ่มมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือสมาชิกในการประกอบอาชีพทำให้มีผลทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับกรณีมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิคนั้น จึงทำให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะทำการศึกษารายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยวใหม่ จังหวัดบุรีรัมย์เพื่อจะให้เห็นแนวทางช่วยให้สมาชิกกลุ่มพัฒนามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะมีผลต่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มในอนาคต

ในฐานะผู้ที่ศึกษาวิจัย เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านส่งเสริมการเกษตร กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยวใหม่เป็นอีกโครงการหนึ่งที่อยู่ในความรับผิดชอบ ทำให้เล็งเห็นความสำคัญของการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และการปลูกหม่อนเลี้ยวใหม่เป็นอาชีพเสริมของประชาชน ซึ่งจะช่วยให้รายได้เพิ่มขึ้นและจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มและสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม จึงมีความสนใจศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นและที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาของกลุ่ม เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยอาศัยข้อปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนา การดำเนินงาน เนชงกลุ่มในอนาคตและเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนากลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยวใหม่ ของจังหวัดบุรีรัมย์ก็จะมีประสิทธิภาพ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายในการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมพัฒนาของกลุ่มของสมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยวใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาของกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยวใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยวใหม่

สมมุติฐานของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาวิจัยปัจจัยบางประการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาของกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยวใหม่ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยวใหม่ คือรายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ระดับ

การศึกษา การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น สถานภาพในกลุ่ม และตำแหน่งทางสังคม ที่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา กลุ่ม ปุ่อกหม่อนเลี้ยงไหม แดกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนา กลุ่ม ปุ่อกหม่อนเลี้ยงไหม และปัญหาของสมาชิกค้ดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนา กลุ่มของสมาชิก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการส่งเสริมและพัฒนาการ ปุ่อกหม่อนเลี้ยงไหม จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดใกล้เคียง
2. ผลการศึกษาครั้งนี้จะเห็นข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ นำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการส่งเสริมและพัฒนาการรวมกลุ่มของเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เห็นข้อ เสนอแนะเพื่อสำหรับผู้บริหารระดับภาค ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ในการทำแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการ ปุ่อกหม่อนเลี้ยงไหม
4. เห็นประโยชน์ต่อกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสนับสนุนการ ปุ่อกหม่อนเลี้ยงไหม
5. สามารถใช้ผลการศึกษาวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยอื่นได้ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนา กลุ่ม ปุ่อกหม่อนเลี้ยงไหม จังหวัดบุรีรัมย์

1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษา เฉพาะ ะกรณีกกลุ่ม ปุ่อกหม่อนเลี้ยงไหม บ้านหนองเสม็ด – ไทยเจริญ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งแต่เดือนมกราคม 2545 เดือน ธันวาคม 2545
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สม ศึกษากลุ่ม ปุ่อกหม่อนเลี้ยงไหม บ้านหนองเสม็ด – ไทยเจริญ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 107 คน ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาประชากร ซึ่งศึกษาเฉพาะประชากรทั้งหมดจำนวน 107 คน

3. ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับ

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาในกลุ่มปฏุกหม่อมเชียงใหม่ ไปรษณีย์ที่ศึกษาวิจัย ประกอบด้วย รายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ระดับการศึกษา การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น สถานภาพภายในกลุ่มและตำแหน่งทางสังคม

4. กิจกรรมพัฒนาในกลุ่ม ประกอบด้วย การประชุมกลุ่ม การกู้เงินระยะสั้น การซื้อสินค้าจากกลุ่ม การรวบรวมผลผลิตและผลิตภัณฑ์เพื่อขาย การรับ การส่งเสริมและการเผยแพร่วิชาการเกษตร และการบำเพ็ญประโยชน์

จากมโนความนึก และผลงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับกรรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาในกลุ่มปฏุกหม่อมเชียงใหม่ บ้านหนองเสม็ด - ไทยเจริญ อำเภอปะทิว จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งได้แก่

1. รายได้
2. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร
3. ระดับการศึกษา
4. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ
5. การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น
6. สถานภาพในกลุ่ม
7. ตำแหน่งทางสังคม

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

1. รายได้
2. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร
3. ระดับการศึกษา
4. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ
5. การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น
6. สถานภาพในกลุ่ม
7. ตำแหน่งทางสังคม

ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนากลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ได้แก่

1. การประชุมกลุ่ม
2. การกู้เงินระยะสั้น
3. การซื้อสินค้าจากกลุ่ม
4. การรวบรวมผลผลิตและผลิตภัณฑ์เพื่อกำขาย
5. การรับบริการความรู้
6. การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

นิยามศัพท์

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ให้นิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนากลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

“ปัจจัย” หมายถึง เหตุอันเป็นทางให้เกิดผล ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม หมายถึง เหตุอันเป็นหนทางที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ทั้งปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ พื้นที่ทำเกษตร ผลตอบแทน ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การศึกษา การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น สถานภาพภายในกลุ่มและตำแหน่งทางสังคม

“กลุ่มส่งเสริม” หมายถึง กลุ่มของเกษตรกรที่มีอาชีพเดียวกัน ไม่ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2545 รวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อดำเนินกิจกรรมปลูกหม่อนเลี้ยงไหมอยู่ในการกำกับดูแลรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเกษตร

“กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม” หมายถึง กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ที่เขตนกขเสมีด ไทยเจริญ ตำบลปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

“รายได้” หมายถึง รายได้เป็นตัวเงินที่ได้รับจากการประกอบอาชีพหลักและอาชีพอื่น ๆ ทั้งหมดของสมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม โดยไม่หักค่าใช้จ่ายในรอบ 1 ปี

“สมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมที่มีรายได้น้อย” หมายถึง สมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ที่มีรายได้น้อยกว่า 3,000 บาท / ครอบครัว / ปี

“สมาชิกกลุ่มที่มีรายได้มาก” หมายถึง สมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ที่มีรายได้เท่าเทียมหรือมากกว่า 10,000 บาท / ครอบครัว / ปี

“ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร” หมายถึง จำนวนที่ดินที่สมาชิกกลุ่มใช้ในการประกอบอาชีพ ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ทั้งที่เป็นของตนเอง และเช่าผู้อื่น

“การศึกษา” หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุด ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษา หรือเทียบ ทางราชการรับรอง โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ การศึกษาคือ การศึกษาสูง ได้แก่ การศึกษาสูงกว่า การศึกษามหาวิทยาลัยทั่วไป

“สถานภาพในกลุ่ม” หมายถึง สถานภาพของผู้ที่จะเป็นสมาชิกกลุ่ม ได้แก่ การเป็น ประชาชนธรรมดา ที่ไม่มีตำแหน่ง หรือเป็นประธานที่มีตำแหน่ง โดยทางราชการแต่งตั้ง หรือ ประชาชนเลือกตั้ง เช่น กรรมการหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการชุมชน อาสาสมัครหมู่บ้าน ฯลฯ

“การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายถึง ตามถึงหน่วยงานครั้งต่อปีที่สมาชิกกลุ่มพบปะ ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงอื่น ทั้งที่ติดต่ออย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในเรื่องของการประกอบอาชีพ และดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐน้อย คือ น้อยกว่า 5 ครั้ง/ปี และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาก คือ เท่าหรือมากกว่า 6 ครั้ง ต่อปี

“การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น” หมายถึง ตามถึงของจำนวนครั้งต่อปีที่สมาชิกพบปะกับ ผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกลุ่ม ประธานองค์การบริหาร ส่วนตำบล ฯลฯ เพื่อปรึกษาในด้านการประกอบอาชีพ และการดำเนินงานของกลุ่ม โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ติดต่อกับผู้นำท้องถิ่นบ้าง คือ น้อยกว่า 5 ครั้ง/ปี และการติดต่อกับผู้นำท้องถิ่นมาก คือ เท่าหรือมากกว่า 6 ครั้ง/ปี

“การมีส่วนร่วม” หมายถึง การที่สมาชิกของกลุ่ม มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การประชุม การกู้เงิน การซื้อสินค้ากลุ่ม การรวบรวมผลผลิตและผลิตภัณฑ์เพื่อขาย การรับ การส่งเสริมและเผยแพร่วิชาการเกษตร และการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

“การประชุมกลุ่ม” หมายถึง การเข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้งที่กลุ่มเชิญสมาชิกเข้าร่วม ประชุมอย่างน้อย ๑ เดือนครั้ง

“การกู้เงินระยะสั้น” หมายถึง การกู้เงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการประกอบอาชีพ เกษตรในฤดูการผลิตหนึ่งๆ โดยมีจำนวนเงินไม่เกินร้อยละ 60 ของราคาประเมินของผลผลิตที่จะใช้ เงินกู้ในไตรมาสผลิต

“การซื้อสินค้าจากกลุ่ม” หมายถึง สมาชิกกลุ่ม ซื้อสินค้าที่ใช้ในการเกษตรกรรม เครื่องอุปโภค บริโภค และสิ่งของเครื่องใช้อำนวยความสะดวกต่างๆ ตามที่สมาชิกต้องก รมและ กลุ่มจัดหามาให้

“การรวมรวมผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่ขาย” หมายถึง การที่สมาชิกกลุ่มนำผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ของตนลงไปรวมกัน เพื่อให้กลุ่มขายหรือจำหน่ายให้แก่ผู้ซื้อ

“การรับบริการความรู้” หมายถึง สมาชิกกลุ่มเข้าร่วมรับบริการในกิจกรรมการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ด้านเกษตร การประกอบอาชีพ การผลิตทางอุตสาหกรรม จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเจ้าหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง ตามที่กลุ่มจัดบริการให้มันขึ้น

“การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์” หมายถึง สมาชิกกลุ่มเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในโอกาสต่างๆ ที่กลุ่มของความร่วมมือจากสมาชิก

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University